

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЗА VIII КЛАС ИСТОРИЯ НА СРЕДНОВЕКОВНИЯ СВЯТ (IV–XV В.)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Хорариум: 51 учебни часа

Образованието по история притежава изключителни възможности за формирането на духовна и гражданска идентичност у съвременния човек. Този потенциал има базово значение в културнообразователната област *Обществени науки, гражданско образование и религия*, в която е включен учебният предмет *История и цивилизация* и за цялата система на средното образование в България.

Съвременната концепция за обучението по история предопределя неговата основна роля за подготовката на младите българи в тяхната ориентация, адаптация и реализация в съвременното демократично общество. То развива нагласите им за активно гражданско участие в социалния живот в условията на културно многообразие и глобализация. Причините за това са няколко:

- Представяйки миналото чрез динамиката на обществата и на света, и на човешките представи за тях, историята разкрива промяната като основна характеристика на миналите и на съвременните епохи. Този възглед спомага младият българин да оцени мобилността като необходимост в непрестанно променящия се съвременен свят.

- С представянето на всекидневието, културата, политиката и стопанството в миналото, като резултат от активната и творческа роля на човека, обучението по история развива разбирането за индивидуалната активност като основна гражданска ценност. Тази функция на обучението по история и цивилизация е в хармония с обществените очаквания и е стимул за ефективно участие на младите хора в гражданското общество.

- Разглеждани в контекста на миналото, разнообразните контакти между българите и другите народи, утвърждават самопредставата за българската културна идентичност като традиционно европейска. Тази нагласа стимулира ангажираността на българското общество към модерните европейски ценности. То предполага формирането на обществена и лична възискателност на българските граждани към политиката на интегриране на България към Европа.

- Програмата изисква в процеса на обучението по история учениците да получават знания за основните исторически проблеми и процеси, и да овладеят уменията да се ориентират в огромния информационен поток, за да изграждат собствени позиции.

В съвременното обучение по история все повече се изисква усъвършенстване на методите, чрез които се придобиват и развиват умения и навици за овладяване и оценяване на историческите знания. Особено внимание се отделя на ценностната ориентация, която се формира у учениците на съответното образователно равнище. Стимулирането на съвременни нагласи и ценности е в основата на определени поведенчески норми на младите българи.

Учебната програма е базирана върху редица основни принципи, като:

- постигане на ДОО за УС по предмета *История и цивилизация* и гражданско образование за съответната образователна степен;
- значими и последователни междупредметни връзки както с останалите учебни предмети от КОО *Обществени науки, гражданско образование и религия*, така и с учебните предмети от останалите културнообразователни области;
- проблемно-тематичен подход и функционално разпределение на учебното съдържание;
- баланс между различните аспекти на историческото съдържание (общество, политика, стопанство, изкуство, всекидневие и менталитет);
- ориентации към значими ценности на съвременността (права на човека, върховенство на закона, демократични ценности, национална и европейска идентичност);
- осигуряване на вариативност и свободен избор в работата на учителите, на авторите на учебници и др.

Учебното съдържание в VIII клас проследява епохата на Средновековието в периода IV–XV век. В тематично отношение то е структурирано от гледна точка на европейската представа за света. Териториалният обхват включва както географските параметри на Европа, така и други части на света, с които европейският свят влиза в определени контакти в процеса на търсене на нови пътища и светове. Поставен е акцент върху динамиката на онези културни, политически и стопански процеси, които са залегнали в основата на формиране на облика на европейската цивилизация.

Заложените в програмата основни нови понятия и умения се надграждат и развиват в целия курс на обучение по *История и цивилизация* в училище.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ В VIII КЛАС

1. Да изгради представата за историята на Средновековието като процес на разширяване зоните на цивилизования живот.
2. Да утвърди разбирането, че духът на европейската християнска култура води началото си от Средновековието.
3. Да разкрие историческата традиция и мястото на България в Европейското средновековие, които допринасят за утвърждаване на българската идентичност като европейска идентичност.
4. Да генерира разбиране за активната роля на човека и неговата дейност в големите културни, политически и стопански промени през епохата на Средновековието.
5. Да продължи процеса за развитие на умения за прилагане на специфични техники на историческото познание.
6. Да изгражда у учениците активно отношение към традиционните ценности, формирани на основата на религията.

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялата програма)	Възможност и за междупредметни връзки
Колона 1.	Колона 2.	Колона 3.	Колона 4.	Колона 5.	Колона 6.
I. Фундаментите на съвременния свят	<p>Стандарт Описва и обяснява възникването на държави, форми на държавно управление и институции. [Вж. I, 1, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Описва възникването на ранносредновековните държави с примера на българската и франкската. # 2. Обяснява ролята на римското наследство в развитието на византийските държавни институции. # 3. Представя ролята на монархията за формиране на териториалната държава чрез примера на Франция и Англия през XIII-XIV век. # 4. Сравнява представите за граници на държава и граници на християнския свят, като използва примерите на Кръстоносните походи и Великите географски открития.</p> <p>Стандарт Установява синхронност и асинхронност между събития и личности от националната и световната история.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Посочва български, византийски и франкски исторически личности, живели в един и същи период. # 2. Проследява пътя на християнизацията на</p>	<p>Тема 1. Политическо развитие на Средновековна Европа: 1. Стариат и Новият Рим: раждането на Средновековна Европа (IV-Хвек) 2. Западът и Изтокът : разцветът на Средновековна Европа (XI-XIIIвек) 3. Граница и граници: динамика на политическото развитие. 4. Център и периферия: формиране и развитие на основните културно-политически центрове и региони в Средновековна Европа. 5. Есента на Средновековието (XIV-XVвек)</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Познава идеята за приемственост между Римската империя и средновековните християнски държави и обосновава причините за устойчивостта на тази идея. # 2. Проследява историческите причини за различията в политическото, социалното и икономическото развитие на източната и западната половина на европейския континент. # 3. Познава и обяснява ролята на християнската религия за формирането и съхраняването на държавната традиция в средновековна Европа. # 4. Разбира ролята на България като един от културно-политическите центрове в Средновековна Европа.</p>	<p>Велико преселение на народите</p> <p>конкордат</p> <p>схизма</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: – да посетят музей; – да участват в екскурзии с учебна цел; – да проучват и събират материали за историята на родния край; – да усвоят основни техники на историята (хронологии, родословно дърво, схеми, таблици, исторически карти); – да работят с различни</p>	<p>География и икономика: – развива умения за работа с географска (историческа) карта; – спомага за ориентиране в променящите се граници на европейските държави през епохата на Средновековието; – спомага за осмисляне и съвместно използване на основни общи понятия; – разбира връзката</p>

<p>Средновековна Европа. # 3. Проследява развитието на архитектурните и декоративни стилове в различните етапи на европейското Средновековие и посочва по-известни паметници и творци.</p> <p>Стандарт Описва и обяснява стопански, политически и духовни промени в българското общество по зададени показатели. Очаквани резултати: # 1. Представя основните промени в българското общество, настъпили след Покръстването. # 2. Познава основни градски центрове на средновековна България и посочва природо-географски, икономически и политически причини за създаването и устройството им. # 3. Представя основните български книжовни школи и илюстрира с примери тяхната роля за славянския християнски свят.</p> <p>Стандарт Разграничават видовете власти. Очаквани резултат: # 1. Характеризира промяната в отношенията между религиозната и светската власт в Западна Европа след спора за инвеститурите. # 2. Разкрива връзката между върховна власт и всеобщ закон в средновековната християнска империя чрез примера на Юстиниановото законодателство. # 3. Дава примери за представите за лична</p>	<p>Тема 2. Религия и религии в Средновековна Европа: 1. Християнската църква и нейната експанзия: Христос създава Европа. 2. Другите вери: ислям и юдаизъм в Средновековния свят. 3. Религията и нейните култови практики (тайнства, храмове, обреди). 4. Народната религиозност в Средновековна Европа. 5. За наследството на Единия Бог: православие и католицизъм в Средновековна Европа.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Познава основните етапи на християнизацията на Европа и посочва ярки примери за християнизация на различни традиционни празници и практики към християнския култ. # 2. Проследява контактите и конфликтите между християнската, ислямската и юдейската цивилизации през различни етапи на Средновековието. # 3. Познава различията между православие и католицизма и проследява политическите и културни последици от схизмата между Източната и Западната християнски църкви. # 4. Открива значението на Покръстването на българите в процесите на християнизацията на Европа.</p>	<p>месия</p> <p>Свещени книги – Библия – Коран</p> <p>Вселенски събор</p> <p>Православие</p> <p>Католицизъм</p>	<p>източници на информация: справочници, художествена литература, видеофилми, интернет;</p> <p>– да участват в ролеви игри;</p> <p>– да работят в екип.</p>	<p>между природната среда и живота на хората.</p> <p>Български език: – използва знания и развива умения за: работа с различни видове текст; изготвяне на разширен план – конспект, резюме, съобщение;</p> <p>– чрез цялото обучение по история развива: • техниките на четене; • писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия обогатява и</p>
---	---	--	---	---

	<p>свобода на средновековния човек и начините за придобиване на свобода (гражданин, васал, крепостен селянин и др.). # 4. Сравнява съвременните и средновековните начини за делегиране на власт на държавен глава (избори и коронация).</p> <p>Стандарт Използва хронологични и пространствени ориентири при обясняване на исторически събития. Очаквани резултати: # 1. Посочва причините за основаването на Константинопол. # 2. Посочва основните резултати от Великото преселение на народите. # 3. Обяснява представата на средновековния европеец за Йерусалим като център на света. # 4. Дава примери за употребите на спомена за Константин Велики във владетелската идеология на Византия, България и на папството.</p> <p>Стандарт Разпознава съдържанието на историческите понятия, с които работи. Очаквани резултати: # 1. Разпознава и правилно употребява основните исторически понятия. # 2. Обяснява съдържанието на историческите понятия със свои думи.</p>	<p>Тема 3. Средновековното общество: 1. Силата на правото и на държавата: обществото и неговите структури на Изток. 2. Силата на личната връзка: феодалното общество и неговите структури на Запад. 3. Духовници и монаси в средновековното общество. 4. Между свободата и държавата: средновековният град на Изток и на Запад. 5. Избраните срещу обществото: ересите и техният социален изолационизъм. 6. Рискът да бъдеш различен: малцинствата в Средновековна Европа.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Познава средновековни теории за устройството на обществото в различните религиозно-политически доктрини. # 2. Разграничава елементи и принципи на устройството на градското общество, характерни за Средновековието. Проследява кои от тях са валидни в съвременността. # 3. Сравнява ролята и начините на проявление на общественото мнение през Средните векове и в съвременността.</p> <p>Тема 4. Конфликти и контакти в Средновековна Европа. 1. Поклонничество и свещени места. 2. „Новите“ народи и тяхното движение: германци, славяни, българи. 3. Стопанска експанзия и технологии в Средновековна Европа.</p>	<p>ерес васалитет обществени групи ордени – монашески – рицарски</p> <p>Кръстоносни походи мисионер манастир</p>	<p>езиковата им култура (разбиране на смислите).</p> <p>Литература: – прилага умения за работа с литературен текст; – разбира връзките между традиционните ценности и променящата се историческа действителност.</p> <p>Изобразително изкуство: – формира умения за извличане и систематизиране на информация от</p>
--	--	---	---	--

<p>II. Национално и световно културно историческо наследство</p>	<p>Стандарт Идентифицира и описва характерни паметници на националната и световната култура. Очаквани резултати: # 1. Разпознава храмовете на юдаизма, православие, католицизма и исляма. # 2. Разпознава европейски паметници със световно значение: „Св. София“, Сан Витале, Кааба, Сантяго де Компостела, „Иисус Христос“ (А. Рубльов), „Раждането на Венера“ (Ботичели). # 3. Използва знанията си, за да аргументира собствено мнение относно националното „владеење“ и конфликтите, които пораждат градове като Истанбул и Ерусалим, събрали множество значими паметници на различни култури.</p> <p>Стандарт Познава възникването на основните религии и влиянието им върху човешките цивилизации. [Вж. II, 5 ГО] Очаквани резултати: # 1. Посочва влиянията на юдаизма и християнството върху исляма. # 2. Представя ролята на вярата за създаване на единно законодателство при управлението на император Юстиниан I (527-565). # 3. Обяснява влиянието на религията върху държавната политика чрез примера на Византия, Арабския халифат, Западна Европа. # 4. Посочва примери за ролята на</p>	<p>4. Кръстоносните походи и Великите географски открития. 5. Пътища и миграции в Средновековна Европа. 6. Знанието и неговите реликви.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Проследява по-значимите миграционни движения в средновековна Европа и аргументира ролята им за уникалното етническо и културно разнообразие на европейската цивилизация. # 2. Сравнява средновековната и съвременната идея за пътуване и обяснява причините за разликите помежду им. # 3. Разграничава икономически и идеологически причини за промените в търговската и пътнотранспортната мрежа на европейския континент през Средните векове.</p> <p>Тема 5. Идеите на Средновековна Европа: 1. Светците и тяхната сила. 2. Суровият надзор на предците: представите за миналото и техните роли. 3. Благочестивата кражба: свещените предмети и тяхното значение. 4. Властта на Бога и властта на владетелите: представата за властта и за владетелските регалии в Средновековна Европа. 5. Дългият път на един град: средновековните представи за Рим. 6. Един Бог и една държава: Християнската</p>	<p>университет</p> <p>иконография</p> <p>инвеститура</p> <p>регалии</p> <p>Юстинианов кодекс</p>		<p>изображение; – затвърждава използване на понятия, като композиция, фон, палитра, цвят, художник и др.</p> <p>Музика: – получава знания за европейското средновековно наследство;</p>
---	---	---	---	--	--

	<p>религиозните институции за образованието на средновековния човек.</p> <p>Стандарт Установява и дава примери за взаимни влияния между различни култури. [Вж.VI, 25 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разкрива ролята на поклонничеството за културния обмен между хората.</p> <p># 2. Представя различните форми на интеграция на племената, участващи във Великото преселение на народите.</p> <p># 3. Посочва паметници на византийското изкуство, намиращи се в Западна Европа, чрез примера на Париж и Венеция.</p> <p># 4. Познава основни научни и културни достижения на арабската цивилизация, усвоени пълноценно от европейската (арабски цифри, алкохолна дестилация, медицински техники, земеделски култури и др.).</p> <p>Стандарт Определя принадлежност към общност въз основа на езикови и религиозни особености.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Дава примери за светци–покровители на етническата общност в България, Франция и Англия.</p> <p># 2. Разграничава ролята на езиковата и религиозна принадлежност за придобиване на граждански статут във Византия.</p> <p># 3. Посочва религиозните и езикови аспекти</p>	<p>империя.</p> <p>7. Идеалният свят: средновековното изкуство.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Проследява и илюстрира с примери пътищата на съхраняване и интегриране на античното наследство в средновековната европейска цивилизация.</p> <p># 2. Познава и сравнява различните представи за „власт“ и „закон“ в Средновековна Европа. Обяснява причините за сходствата помежду им.</p> <p># 3. Познава различните етапи на експанзия на християнската цивилизация през Средните векове и дава примери за убежденията на ключови исторически личности в този процес.</p> <p># 4. Познава участието на българите в общоевропейския културен процес.</p> <p>Тема 6. Между Небето и Земята: средновековният човек и неговата менталност.</p> <p>1. Човекът и неговата околна среда: стопанство и природа в Средновековна Европа.</p> <p>2. Надеждата на живота: всекидневнието на Средновековна Европа (храна, облекло, празници).</p> <p>3. Пред лицето на смъртта: представите за войната, страха и болестите в Средновековна Европа.</p> <p>4. Децата на Адам и Ева: представите за мъжа</p>	<p>мистицизъм</p> <p>реликва</p> <p>схоластика</p>		
--	--	--	--	--	--

<p>III. Човекът в историята</p>	<p>на делото на св.св.Кирил и Методий за приобщаването на славяните към европейската цивилизация. # 4. Дава примери за ролята на универсалните езици на Средновековието (латински, гръцки, старобългарски) за културния и търговски обмен в Европа. # 5. Обяснява причините за обвързването на еврейската етническа общност с банкерството през Средновековието.</p> <p>Стандарт Дава примери и обяснява устойчивост и промени в начина на живот и в ценностите през различните исторически периоди. Очаквани резултати: # 1. Посочва ценности, общи за християнството и исляма. # 2. Познава моралния кодекс на рицарството. # 3. Обяснява връзката между начина на живот и организацията, и управлението на градовете в Западна Европа. # 4. Обяснява причините за промените в архитектурата на християнските храмове през Средновековието и обяснява причините за тези промени. # 5. Познава основните търговски пътища и средища през различни периоди на Средновековието.</p> <p>Стандарт Характеризира идеи за промяна на света и ги свързва с конкретни исторически личности. Очаквани резултати: # 1. Посочва исторически личности,</p>	<p>и жената през Средновековието. 5. Образът на „другия” в Средновековна Европа.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разбира влиянието на природни, икономически и идеологически фактори върху ежедневието на средновековните европейци от различни части на континента. # 2. Сравнява средствата за комуникация на средновековния човек с тези на съвременния и дава характерни примери за обмен на идеи, знания и традиции в двете епохи. # 3. Познава традиционните начини на празнуване на основните религиозни празници през Средновековието и обяснява значението на по-важните ритуали в тях.</p>			
---	---	---	--	--	--

свързани с идеите за: Свещената империя, монашеството, единството на християнския свят, хуманизма.

2. Сравнява мотивацията на пътешествениците от епохата на Великите географски открития с икономическия и социален ефект на този феномен (ВГО) върху европейското общество.

3. Познава основните идеи за устройство на обществото на видни еретически водачи в Средновековна Европа.

4. Представя ролята на общественото мнение през Средновековието за организирането на Кръстоносните походи.

Стандарт

Установява взаимовръзка между природните условия и обществения живот.

Очаквани резултати:

- # 1. Посочва природните фактори за норманските нашествия.
- # 2. Установява причините за утвърждаване на Средиземноморието като център на европейския свят през Средновековието.
- # 3. Обяснява връзката между географското положение и особеностите на арабската цивилизация.
- # 4. Сравнява влиянието на природните условия за стопанското и социалното развитие на градовете в Западна и Източна Европа.
- # 5. Проследява последиците от епидемии и природни бедствия за икономическото развитие на засегнатите региони през Средните векове.

<p>IV. Източници на историята</p>	<p>Стандарт Разпознава и различава видове исторически източници. [Вж. I, 4 ГО] Очаквани резултати: # 1. Разграничава основните видове исторически източници за епохата на Средновековието. # 2. Разпознава официални и неофициални източници. # 3. Познава характерните особености на средновековната хроника като исторически източник.</p> <p>Стандарт Извлича информация от текстове, карти, изображения, схеми, диаграми. [Вж. I, 4 ГО] Очаквани резултати: # 1. Проектира свободно линия на времето и разполага събития и личности в нея. # 2. Съставя хронологични и синхронни таблици. # 3. Прилага умението за водене на записки. # 4. Интерпретира историческа информация, която може да се извлече от средновековна миниатюра. # 5. Сравнява географски карти на Европа от различни епохи и обяснява промените на елементите в тях (граници, легенди, названия).</p> <p>Стандарт Различава факти от аргументи и оценки. Очаквани резултати: # 1. Различава факти от мненията за тях. # 2. Определя причини и следствия.</p>				
---	--	--	--	--	--

- # 3. Обяснява причините за различните оценки на едно и също историческо събитие, давани през различните епохи.
- # 4. Аргументира собствено мнение на историческо явление по избор.

Стандарт

Съпоставя данни от различни исторически източници и открива противоречия или съвпадения при описание на едни и същи събития.

Очаквани резултати:

- # 1. Систематизира информация за факти и понятия от различни исторически източници.
- # 2. Разпознава факти, явления и събития при повторна информация за тях от непознати източници.
- # 3. Открива прилики и разлики в критерии и показатели при интерпретация на едни и същи исторически събития.
- # 4. Познава примери за манипулация на исторически извори по политически или други идеологически причини.

Стандарт

Съставя кратки писмени текстове с помощта на съпътстващи въпроси

Очаквани резултати:

- # 1. Описва хронологическото протичане на дадено събитие.
- # 2. Прави резюме на историческа информация.
- # 3. Изготвя план и план-конспект.
- # 4. Съставя кратък отговор на исторически въпрос с помощта на съпътстващи въпроси.

Стандарт

Формулира собствени въпроси върху исторически проблеми и аргументира отговори.

Очаквани резултати:

1. Определя самостоятелно показатели за сравнение на изучавани исторически факти, явления и събития.

2. Обяснява разликите в интерпретациите на исторически събития, направени в Средновековието и в съвременната епоха.

Стандарт

Ориентира се във възможностите на ИКТ за търсене и придобиване на информация.

Очаквани резултати:

1. Познава възможностите на ИКТ за откриване на информация.

2. Търси историческа информация със средствата на ИКТ по предварително поставена задача.

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА

Критериите за оценяване са свързани преди всичко с насърчаването и стимулирането на по-нататъшното самостоятелно усвояване на нови знания и умения, като акцентът се поставя главно върху овладяването на специфични умения и развиването на компетенции. Особено важно е да се отбележи, че съдържанието на колона *Ценностна ориентация и поведение* в таблицата е значим съществен компонент на целите на обучението по учебния предмет, тяхната иманентна характеристика и проектиран резултат, но не подлежи на оценяване.

Посочените методи и форми на оценяване са само предложения, основани на образователни теории и технологии и на добрата педагогическа практика. В този смисъл те имат препоръчителен характер. Използването им не трябва да се възприема като задължение на учителя или да служи като атестация за неговата работа.

Първо равнище: разпознаване – възприемане

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> Възпроизвежда исторически факти и събития, познава основните личности и тяхната дейност. Разполага хронологически най-значимите процеси и събития от периода. 	<ul style="list-style-type: none"> Работи с исторически карти, таблици, схеми. Извлича информация от няколко исторически източника. 	<ul style="list-style-type: none"> Проявява самостоятелност в работата си. Търси подкрепата и сътрудничеството на учителя и съучениците си. Полага системно усилие за своята подготовка.

Второ равнище: разбиране – отговаряне

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> Разбира същността на основните понятия и умее да подбира измежду няколко тяхното точно и пълно определение. Посочва основните характеристики на типовете държави. Разбира същността и различията между различните религии. 	<ul style="list-style-type: none"> Умее да извлича информация от изображения. <ul style="list-style-type: none"> Изработва схеми, таблици, попълва карта по зададени данни. Дава кратък писмен отговор на зададен въпрос. 	<ul style="list-style-type: none"> Умее да работи в екип; Критичен е към себе си; Проявява толерантност към различни мнения; Разбира религиозните различия и необходимостта от религиозна толерантност.

Трето равнище: прилагане – анализиране

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> Анализира и разкрива историческите взаимовръзки между значими исторически събития и процеси. Откроява мястото на България в епохата на Средновековието и нейния принос в културата. Оценява еволюцията в светогледа на средновековния и съвременния човек. 	<ul style="list-style-type: none"> Самостоятелно издирва допълнителна информация, включително и от Интернет. Сравнява по зададени показатели исторически процеси, явления и личности, оставили трайна следа върху човешката цивилизация. 	<ul style="list-style-type: none"> Отнася се критично към различни източници на информация. Уважава основните права и свободи на личността. Осъзнава своите основни граждански права.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА УЧИТЕЛИТЕ ПО ИСТОРИЯ.

Колона 2: „Очаквани резултати на ниво учебна програма“ съдържа стандартите, чието постигане се осъществява чрез усвояване от учениците на проблемите, дефинирани в **колона 3**. Под всеки стандарт в **колона 2**. са изброени отделни очаквани резултати, които водят до постигането на съответния стандарт в края на учебната година.

Много важно е да се обърне внимание, че в **колона 3**. „Очаквани резултати по теми“ посочените в учебните програми теми определят проблематиката на периода, изучаван в VIII клас, но не представляват хронологическо структуриране на учебното съдържание. Поради това те не трябва да се възприемат като учебни теми и да се изисква задължителното им включване в годишното разпределение на часовете.

Забележка:

Изписването на знак (*) пред съответния **стандарт в колона 2**. на таблицата означава, че очакваните резултати по този ***Стандарт** се отнасят към посочения в скоби стандарт от Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по гражданско образование.